

nomiji može upotrebiti za razumevanje antičkog perioda, jer je tobože empirijski i pozitivistički zasnovana i stoga opšteprimenljiva. Interesantno je međutim da izlagači iz suprotstavljenih "tabora" nisu ulazili u polemiku pa su se pokušaji međusobne kritike svodili na odgovore o svesti da postoje i drugačija mišljenja bez ulaženja u dalju debatu. Nešto drugačija situacija pratila je sesiju o dekonstrukisanju rimske materijalne kulture i pitanju da li nova teorijska stanovišta (o stvaranju provincijskih kultura, postkolonijalnom pristupu, negaciji dihotomije rimsko – domorodačko itd.) uopšte imaju empirijsku primenu na arheološku građu ili se ustaljene dihotomije samo perpetuiraju na sofisticiraniji način. Neki od izlagača izneli su oštre kritike na račun koncepata poput kreolizacije i hibridizacije jer, po njihovom mišljenju, oni takođe impliciraju postojanje dva definisana bloka fenomena baš kao i romanizacija koju kritikuju, čime je pokrenuta diskusija o tome šta se pod ovim pojmovima zaista podrazumeva i jesu li oni uopšte adekvatni za tumačenje prošlosti. Kao alternativa ponuđena je ideja o društvenim povezanostima i mrežama preko kojih se one ostvaruju, mada je konačni zaključak ostao u domenu apela za jasnim i razrađenim definisanjem termina koji se upotrebljavaju prilikom označavanja složenih društvenih procesa iz prošlosti. Na istoj sesiji problematizovano je i pitanje metodologije izučavanja rimske materijalne kulture skretanjem pažnje na mogućnosti interpretacije različitih vrsta artefakata mimo uvreženih etiketiranja, koja a priori impliciraju kulturna određenja ne uzimajući u obzir promenljiva i kontekstualno uslovljena značenja različitih predmeta. Treća sesija unutar koje su pokrenuta važna teorijsko-metodološka pitanja arheologije rimskog perioda ticala se različitih, nacionalno uslovljenih, tu-

mačenja rimske prošlosti. Kao opšti zaključak ove sesije podvučena je važnost pojedinačnih nacionalnih tradicija u interpretaciji artefakata iz rimskog perioda, koje se međusobno veoma razlikuju i uočljivo odudaraju od britanske akademske sredine unutar koje je otpočelo "teorijsko buđenje" klasične arheologije. S tim u vezi istaknuto je da klasične arheologije iz različitih delova sveta ne mogu da se sagledavaju na istovetan način, niti podvode u istu shemu razvoja discipline, već da svaka zaslužuje poseban i kontekstualno uslovljen tretman. Pitanja pokrenuta tokom navedenih sesija ponovljena su i tokom završne diskusije, i mogu se smatrati nekom vrstom generalnih zaključaka konferencije.

Vladimir D. Mihajlović

Међународна научна конференција *Imperialism and Identity at the Edges of the Roman World*. Одељење за археологију Филозофског факултета у Београду, Одсек за историју Филозофског факултета у Новом Саду и Истраживачка станица Петница, 20-23. септембра 2012. године.

Међународну конференцију *Imperialism and Identity at the Edges of the Roman World*, на коју се пријавило 53 учесника из 18 земаља са пет континента, организовали су Одељење за археологију Филозофског факултета у Београду, Одсек за историју Филозофског факултета у Новом Саду и Истраживачка станица Петница. Скуп је одржан у периоду од 20. до 23. септембра 2012. године, у тек изграђеним просторијама Станице у Петници код Ваљева. У коначном збиру истраживача који су узели учешће, реферате је представило 34 учесника, укључујући

многа позната имена европске и светске археологије и историје.

Наглашени циљеви конференције били су да се на једном месту окупе истраживачи из различитих земаља и дисциплина, другачијих теоријских погледа и области интересовања, да би се заједнички посветили питањима римског империјализма, изградњи идентитета, "романизацији", као и проблемима многобројних друштвених и културних промена повезаних са римском политиком. У том смислу, основне теме формулисане су у четири групе: (1) односи римског империјализма и локалних заједница – глобални и локални социо-културни трендови и формулисање животних искустава, (2) динамика друштава и култура у зонама контакта – конфликти, отпори и заједнички живот, (3) комплексност, разлике и преклапање друштвених и културних реалности и имагинација и (4) разноврсности конструисања и проживљавања идентитета. Учесници су највише пажње посветили питањима проистеклим из различитих теоријских концепата "романизације", истраживали су могуће путеве изградње разноврсних идентитета у оквирима римске државе, а виђено је и посебно интересовање за настанак различитих археолошких теорија и пракси које се тичу поменутих проблема.

У веома инспиративној атмосфери, којој су поред учесника допринели и полазници Истраживачке станице, током четири дана, представљене реферате пратила је жива дискусија. Теме су биле веома разноврсне. Подељене у 10 секција (обележених редним бројевима), ређале су се од широких постколонијалних питања о узрочно-последичној повезаности модерних империјалних, колонијалних и глобали-

стичких друштвених и политичких наратива са интерпретативним праксама класичне археологије римског али и грчког периода, преко реферата који укључују једнако релевантне проблеме изградње локалних етничких идентитета у контакту са империјама (Римом, али и европским колонијалним силама деветнаестог и двадесетог века). Једнако занимљиве теме чинило је истраживање активне улоге материјалне културе и економских односа у најширем значењу у процесима изградње статусних идентитета локалних заједница, улози римске војске и сл. Представљено је и неколико музеолошких студија фокусираних на могуће начине презентације "римске" и "староседелачке" материјалне културе који би превазишли културно-историјску дихотомију "варварства" и "цивилизације", улози римског наслеђа у савременим друштвима, као и проблемима једностраног "препознавања" етничке припадности становништва на основу материјалне културе.

Скуп је, пре свега, показао да је у нашој земљи могуће организовати конференцију са веома савременом и добро постављеном темом, која изазива велико интересовање колега у иностранству. Чини се да је управо чињеница да се одиграо у Србији, поред добре организације и још боље постављене теме, допринела изузетном међународном интересовању. Сходно томе, током завршне дискусије, у којој су равноправно учествовали домаћи и страни стручњаци, напоменуто је да свако време има своје "читање" римске историје и културе. Да истраживачи у савременом глобализованом свету морају бити свесни те чињенице, те да посебну пажњу морају да обрате на сопствено, свесно или несвесно, конструисање историјских наратива успо-

стављањем аналогја са савременим друштвено-политичким околностима. У дискусији постављена су и многобројна питања о улози наслеђа у медијима, образовању и праксама изградње савремених идентитета кроз презентовање археолошких сазнања о римском свету.

Као неминовно питање наметнула се и ситуација у археологији римског периода на Балкану. Негативна слика о културама и становништву Балканског полуострва као "другима", "полуколонијалној области", "дивљем", "раскршћу култура" и сл., настала у оквирима хуманистичких дисциплина кроз западни колонијални наратив, има утицајно место у глобалним али и локалним праксама археологије римског периода. Са једне стране, традиционални модернистички европски наративи о "цивилизаторској" улози римске државе представљају веома плодно тле за једнострано истицање римске цивилизације и олако занемаривање активне

улоге локалног гвозденодопског становништва. Са друге, начин на који се у време транзиције богато наслеђе римске материјалне културе презентује у земљама региона, као и поруке које се том приликом шаљу, захтевају једнако озбиљну деконструкцију. Тако римско наслеђе у данашњем локалном социополитичком контексту Југоисточне Европе често добија нову улогу – да западном свету и локалном становништву прикаже и докаже сопствени "висок ниво" цивилизације. У том смислу, као још један закључак, напоменуто је и то да су управо догађаји попут конференције у Петници неопходни за проширивање сарадње и успостављање бољих комуникација истраживача из региона са светском академском јавношћу. Запажено учешће домаћих истраживача показује да итекако постоји простора за још бољу сарадњу.

Иван Вранић